

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (щодо удосконалення застосування ризик-орієнтованого підходу у сфері фінансового моніторингу)»

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Чинна редакція Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» встановлює порогові значення фінансових операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, зокрема у розмірі 400 тисяч гривень.

Водночас положення статті 11 Закону передбачають обов'язок суб'єктів первинного фінансового моніторингу здійснювати поглиблений моніторинг ділових відносин із політично значущими особами (ПЕП), членами їх сімей та пов'язаними особами.

На практиці це призводить до ситуацій, коли фінансові установи застосовують суцільний (безперервний) контроль усіх фінансових операцій таких клієнтів незалежно від суми операції та навіть за відсутності ознак ризику.

Як наслідок, здійснюється перевірка незначних за сумою операцій (у тому числі побутових платежів), що може створювати надмірний адміністративний тиск на клієнтів та призводити до формалізації процедур фінансового моніторингу без реального підвищення ефективності протидії відмиванню доходів.

Зазначена практика не повною мірою відповідає принципу ризик-орієнтованого підходу, закріпленому у міжнародних стандартах, зокрема рекомендаціях FATF.

У зв'язку з цим виникає необхідність законодавчого уточнення меж застосування поглибленого моніторингу щодо ПЕП з метою запобігання надмірному втручанню у фінансову діяльність добросовісних клієнтів і підвищення якості фінансового моніторингу шляхом концентрації на дійсно ризикових операціях.

2. Мета та завдання прийняття акта

Метою законопроекту є вдосконалення правового регулювання у сфері фінансового моніторингу шляхом уточнення застосування ризик-орієнтованого підходу до фінансових операцій політично значущих осіб, недопущення автоматичного контролю всіх без винятку фінансових операцій ПЕП, а також збереження ефективних механізмів контролю за фінансовими операціями, що дійсно містять ознаки ризику.

Основним завданням законопроекту є усунення правової невизначеності, яка дозволяє застосовувати непропорційні заходи фінансового моніторингу.

3. Загальна характеристика і основні положення проєкту нормативно-правового акта

Законопроєктом пропонується:

1. Доповнити статтю 11 нормою, яка передбачає, що поглиблений моніторинг ділових відносин із ПЕП здійснюється на основі оцінки ризиків та не може передбачати автоматичний або безумовний аналіз кожної фінансової операції незалежно від її суми за відсутності індикаторів ризику.

2. Уточнити положення статті 20 Закону в частині застосування фінансового моніторингу до операцій політично значущих осіб із урахуванням ризик-орієнтованого підходу.

4. Нормативно-правова база у даній сфері правового регулювання

У даній сфері правового регулювання діють такі нормативно-правові акти:

- Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення»;

- Закон України «Про банки і банківську діяльність»;

- Закон України «Про Національний банк України»;

- Постанова Кабінету Міністрів України № 850 від 09.09.2020 «Деякі питання організації фінансового моніторингу»;

- Постанова Правління Національного банку України № 65 від 19.05.2020 «Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу»;

- інші нормативно-правові акти.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень законопроекту не потребує додаткових витрат з державного бюджету.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проєкту Закону

Прийняття законопроекту сприятиме підвищенню ефективності фінансового моніторингу за рахунок концентрації на ризикових операціях, зменшенню адміністративного навантаження на клієнтів фінансових установ, зниженню кількості безпідставних перевірок фінансових операцій, а також забезпеченню балансу між вимогами фінансового моніторингу та правами громадян.

Черговий документ України

Микола СКОРИК

ЄАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
Підписувач: Скорик Микола Леонідович
Сертифікат: 04AF212836405D99040000001B8B2A006C76ED00
Дійсний до: 23.01.2028 0:00:00

Апарат Верховної Ради України
140д9/1-2026/107598 від 11.05.2026

2227781

